

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
MACIEJ SZPUNAR IŠVADA,
pateikta 2017 m. liepos 26 d.¹

Byloje C-326/16 P

LL
prieš

Europos Parlamentą

„Apeliacinis skundas – Ieškinys dėl panaikinimo – Buvęs Europos Parlamento narys – Sprendimas, kuriuo nurodoma grąžinti išmokas, susijusias su Parlamento nario pareigų vykdymu – Ieškinys dėl panaikinimo – Priimtinumai – Skundų teikimo Europos Parlamento organams procedūra – Parlamento narių statuto įgyvendinimo taisyklių 72 straipsnis – Asmens nenaudai priimto sprendimo įteikimas – Registruota pašto siunta, kurios gavėjas neatvyko atsiimti – Ieškinio pareiškimo terminas – SESV 263 straipsnio šešta pastraipa“

Ižanga

1. Apeliaciniu skundu apeliantas LL, buvęs Europos Parlamento narys, prašo panaikinti Europos Sąjungos Bendrojo Teismo nutartį *LL / Parlamentas*², kuria šis teismas atmetė jo ieškinį dėl panaikinimo, pareikštą dėl Parlamento sprendimo, kuriuo apeliantui nurodoma grąžinti per parlamentinę kadenciją jam išmokėtą išmoką, kaip akivaizdžiai nepriimtina dėl termino praleidimo.
2. Šiame apeliaciniame skunde keliami dar nenagrinėti su Sąjungos proceso teise susiję klausimai dėl, pirma, sąsajos tarp administracinių ir teisminių teisių gynimo būdų, kai skundžiami Parlamento narių nenaudai priimti sprendimai, ir, antra, dėl individualių sprendimų įteikimo tvarkos tais atvejais, kai pašto siunta negalėjo būti įteikta adresatui.

Teisinis pagrindas

3. 2008 m. gegužės 19 d. ir liepos 9 d. Europos Parlamento biuro sprendimo dėl Europos Parlamento narių statuto įgyvendinimo taisyklių³ 68 straipsnio „Neteisingai išmokėtų lėšų susigrąžinimas“ 1 dalyje nustatyta:

„Pagal šias Įgyvendinimo taisykles neteisingai išmokėtos lėšos turi būti grąžintos. Generalinis sekretorius duoda nurodymus dėl šių lėšų susigrąžinimo iš atitinkamo Parlamento nario.“

¹ Originalo kalba: prancūzų.

² 2016 m. balandžio 19 d. nutartis (T-615/15, nepaskelbta Rink., EU:T:2016:432, toliau – skundžiama nutartis).

³ Nuo 2010 m. spalio 21 d. galiojanti redakcija (OL L 159, 2009, p. 1), iš dalies pakeista 2010 m. liepos 5 d. ir spalio 18 d. Europos Parlamento biuro sprendimu (OL L 283, 2010, p. 9) (toliau – Įgyvendinimo taisyklės).

4. Įgyvendinimo taisyklių 72 straipsnyje „Skundai“ nustatyta:

„1. Jei Parlamento narys mano, kad kompetentingos tarnybos jam netinkamai taikė šias Įgyvendinimo taisykles, jis gali pateikti rašytinį skundą Generaliniam sekretoriui.

Generalinio sekretoriaus sprendime dėl skundo pateikiamos priežastys, kuriomis grindžiamas sprendimas.

2. Generalinio sekretoriaus sprendimui nepritariantis Parlamento narys gali per du mėnesius po to, kai pranešama apie Generalinio sekretoriaus sprendimą, prašyti, kad klausimas būtų perduotas nagrinėti kvestoriams, kurie priima sprendimą, pasikonsultavę su Generaliniu sekretoriumi.

3. Jei skundų nagrinėjimo procedūros šalis nepritaria kvestorių priimtam sprendimui, ji gali per du mėnesius po to, kai pranešama apie šį sprendimą, prašyti, kad klausimas būtų perduotas nagrinėti Biurui, kuris priima galutinį sprendimą.

4. Šis straipsnis taip pat taikomas Parlamento nario teisių perėmėjui, <...> buvusiems Parlamento nariams ir jų teisių perėmėjams.“

Faktinės bylos aplinkybės

5. Apeliantas buvo Parlamento narys per 1999–2004 m. Parlamento kadenciją.

6. Europos kovos su sukčiavimu tarnybai (OLAF) atliktus tyrimą, per kurį nustatyta, kad apeliantui nepagrįstai išmokėta 37 728 eurų dydžio Parlamento nario padėjėjo išmoka, 2014 m. balandžio 17 d. Parlamento Generalinis sekretorius priėmė sprendimą, kuriuo nurodė šią sumą grąžinti. 2014 m. gegužės 22 d. apeliantui buvo įteiktas šis sprendimas (toliau – ginčijamas sprendimas) kartu su 2014 m. gegužės 5 d. debeto aviza, kurioje nurodoma grąžinimo tvarka.

7. Apeliantas šį sprendimą apskundė reikalaujamas, kad klausimas būtų perduotas kvestoriams pagal Įgyvendinimo taisyklių 72 straipsnio 2 dalį.

8. Kvestoriai šį skundą atmetė 2014 m. gruodžio 3 d. raštu, apie jį apeliantas teigia sužinojęs kitą dieną.

9. 2015 m. vasario 2 d. apeliantas paprašė, kad klausimas būtų perduotas Parlamento biurui pagal Įgyvendinimo taisyklių 72 straipsnio 3 dalį.

10. Parlamento biuras apelianto prašymą atmetė 2015 m. birželio 26 d. sprendimu (toliau – Biuro sprendimas).

11. Parlamentas nurodo, kad Biuro sprendimas buvo išsiųstas 2015 m. birželio 30 d. registruotu laišku, nurodant apelianto skunde pateiktą adresą. Belgijos pašto tarnyba šį laišką grąžino siuntėjui, nes apeliantas neatvyko jo paimti.

12. 2015 m. rugsėjo 10 d. apeliantas gavo Parlamento pareigūno elektroninį laišką, prie kurio buvo pridėtas Biuro sprendimas ir debeto aviza su nurodyta aptariama suma.

Procesas Bendrajame Teisme ir skundžiama nutartis

13. 2015 m. lapkričio 4 d. Bendrojo Teismo kanceliarija gavo apelianto ieškinį, kuriuo jis paprašė panaikinti ginčijamą sprendimą ir 2014 m. gegužės 5 d. debeto avizą.

14. Grįsdamas ieškinį LL nurodė du pagrindus, susijusius su, pirma, ginčijamo sprendimo neteisėtumu ir nepagrįstumu, antra, senaties termino, protingo termino, teisinio saugumo ir teisėtų lūkesčių apsaugos principų pažeidimu.

15. Skundžiama nutartimi Bendrasis Teismas ieškinį atmetė kaip akivaizdžiai nepriimtina dėl praleisto SESV 263 straipsnio šeštoje pastraipoje nustatyto ieškinio pareiškimo termino. Bendrasis Teismas nurodė, kad 2014 m. gegužės 22 d. LL buvo įteiktas ginčijamas sprendimas ir debeto aviza, tačiau ieškinys buvo pareikštas tik 2015 m. lapkričio 4 d., t. y. praėjus 17 mėnesių nuo įteikimo dienos; ieškovas nenurodė, kad terminas praleistas dėl aplinkybių, kurių nebuvo galima numatyti, ar dėl *force majeure*.

Šalių reikalavimai Teisingumo Teisme

16. Apeliantas Teisingumo Teismo prašo panaikinti skundžiamą nutartį ir grąžinti bylą Bendrajam Teismui. Parlamentas prašo atmesti apeliacinį skundą ir priteisti iš apelianto bylinėjimosi išlaidas.

Apeliacinio skundo analizė

17. Grįsdamas savo apeliacinį skundą apeliantas nurodo keturis pagrindus, susijusius su, pirma, Bendrojo Teismo neatliktu išsamiau bylos medžiagos nagrinėjimu ir teisės klaida, padaryta taikant SESV 263 straipsnio šesštą pastraipą ir Įgyvendinimo taisyklių 72 straipsnį, antra, Bendrojo Teismo procedūros reglamento 126 straipsnio pažeidimu, trečia, Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnio pažeidimu ir, ketvirta, Bendrojo Teismo procedūros reglamento 133 straipsnio ir 134 straipsnio 1 dalies pažeidimu tiek, kiek bylinėjimosi išlaidos buvo priteistos iš apelianto.

18. Manau, kad pirmiausia reikia išnagrinėti pirmąjį apeliacinio skundo pagrindą.

Ižanga

19. Pirmajame apeliacinio skundo pagrinde apeliantas teigia, kad pirmojoje instancijoje pareikštame ieškinyje jis nurodė, jog iš pradžių ginčijamą sprendimą apskundė kvestoriams, vėliau – Biurui. Jis Bendrąjį Teismą kaltina tuo, kad skaičiuodamas ieškinio pareiškimo terminą šis į tai neatsižvelgė ir, be kita ko, padarė teisės klaidą, susijusią su SESV 263 straipsnio šeštos pastraipos ir Įgyvendinimo taisyklių 72 straipsnio taikymu.

20. Parlamentas ginčija apelianto argumentus.

21. Reikia pažymėti, kad šį apeliacinio skundo pagrindą iš tikrųjų sudaro dvi skirtingos dalys dėl, pirma, skundžiamos nutarties nepakankamo motyvavimo ir, antra, teisės klaidos.

Dėl skundžiamos nutarties motyvavimo

22. Apeliantas teigia, jog Bendrasis Teismas neatsižvelgė į tai, kad jo iniciatyva buvo pradėta Įgyvendinimo taisyklių 72 straipsnyje numatyta skundų teikimo procedūra.

23. Šis argumentas, mano nuomone, yra pagrįstas.

24. Iš pirmojoje instancijoje pareikšto ieškinio matyti, kad įteikus ginčijamą sprendimą apeliantas, vadovaudamasis Įgyvendinimo taisyklių 72 straipsniu, šį sprendimą iš pradžių apskundė kvestoriams, vėliau – Biurui. Be to, ieškinyje apeliantas nurodė, kad jo skundas buvo pateiktas per nustatytą terminą ir kad 2015 m. rugsėjo 10 d. iš Parlamento gautu elektroniniu laišku jam buvo pranešta apie atmestą skundą.

25. Nusprendęs, kad ieškinys pareikštas praleidus terminą, t. y. praėjus daugiau nei 17 mėnesių nuo ginčijamo sprendimo įteikimo dienos (skundžiamos nutarties 7 ir 9 punktai), Bendrasis Teismas neišsprendė klausimo dėl šios skundų teikimo procedūros poveikio ieškinio pareiškimo termino skaičiavimui.

26. Tuo remiantis darytina išvada, kad šiuo klausimu skundžiama nutartis yra nemotyvuota.

Dėl tariamos teisės klaidos taikant SESV 263 straipsnio šeštą pastraipą ir Įgyvendinimo taisyklių 72 straipsnį

27. Tiek, kiek iš skundžiamos nutarties netiesiogiai išplaukia, kad bet kuriuo atveju skundo pateikimas pagal Įgyvendinimo taisyklių 72 straipsnį neturi įtakos SESV 263 straipsnio šeštoje pastraipoje nustatyto ieškinio pareiškimo termino skaičiavimui, apeliantas teigia, jog Bendrasis Teismas klaidingai taikė šias nuostatas.

28. Reikia pažymėti, kad šis apelianto argumentas suteikia Teisingumo Teismui galimybę pirmą kartą išaiškinti Įgyvendinimo taisyklių 72 straipsnio taikymą.

29. Šio išaiškinimo praktinė svarba yra didelė, turint omenyje tai, kad daugėja su šios nuostatos taikymu susijusių bylų.

30. Bendrasis Teismas jau sprendė klausimą dėl sąsajos tarp skundo, pateikiamo pagal Įgyvendinimo taisyklių 72 straipsnį, ir ieškinio, reiškiamo teisme, kai šiuo metu nagrinėjamoje byloje *Le Pen / Parlamentas*⁴ priėmė nutartį dėl nepriimtimumo grindžiamo prieštaravimo.

31. Bendrojo Teismo teigimu, abu teisių gynimo būdai, t. y. administracinis ir teisminis, nėra tarpusavyje nesuderinami, o tai reiškia, kad tuo pačiu metu asmuo gali apskusti Parlamento sprendimą pagal Įgyvendinimo taisyklių 72 straipsnį ir pareikšti ieškinį Bendrajame Teisme. Tokia galimybė pagrįsta tuo, kad minėtame 72 straipsnyje nustatyta neprivaloma skundų pateikimo procedūra, nesustabdanti ginčijamo akto galiojimo ir nelaikoma išankstine ieškinio pareiškimo teisme sąlyga⁵.

32. Nurodydamas tokią galimybę Bendrasis Teismas nesutiko su toje byloje Parlamento ginama pozicija, kad jei Parlamento narys skundžia sprendimą, jis neturėtų tuo pačiu metu pareikšti ieškinio teisme dėl to paties sprendimo, nes ieškinys būtų pareikštas per anksti⁶. Šioje byloje Parlamentas laikosi tos pačios nuomonės, teigdamas, kad nors Įgyvendinimo taisyklių 72 straipsnyje nenumatyta privaloma ikiteisminė ginčų nagrinėjimo procedūra, vis dėlto nusprendęs pateikti skundą Parlamento narys nebegali pareikšti ieškinio teisme, o privalo laukti, kol bus išnagrinėtas skundas ir, jei reikia, apskusti sprendimą atmesti skundą.

33. Reikia pažymėti, jog neginčijama, kad Įgyvendinimo taisyklių 72 straipsnyje Parlamento nariams įtvirtinta neprivaloma skundų dėl Parlamento priimtų sprendimų teikimo procedūra.

4 2016 m. spalio 24 d. nutartis (T-140/16, nepaskelbta Rink., EU:T:2016:645).

5 Žr. 2016 m. spalio 24 d. nutartį (T-140/16, nepaskelbta Rink., EU:T:2016:645, 26–31 punktai). Taip pat žr. 2017 m. kovo 6 d. Nutartį *Le Pen / Parlamentas* (T-140/16, nepaskelbta Rink., EU:T:2017:151, 30 punktas).

6 Žr. 2016 m. spalio 24 d. Nutartį *Le Pen / Parlamentas* (T-140/16, nepaskelbta Rink., EU:T:2016:645, 22 punktas).

34. Be to, mano nuomone, ši nuostata turi būti aiškinama kaip nustatanti ikiteisminę skundų teikimo procedūrą.

35. Iš pačios administracinių ginčų teisenos esmės aišku, kad privaloma arba neprivaloma administracine teisių gynimo priemone turi būti pasinaudota prieš pareiškiant ieškinį teisme. Skundų teikimo procedūra suteikia galimybę suinteresuotajam asmeniui ir administracijai susitarti⁷ tam, kad būtų išvengta ginčo nagrinėjimo teisme. Tokia administracinė procedūra praranda prasmę, jei suinteresuotasis asmuo dėl to paties akto pareiškia ieškinį teisme.

36. Taigi, Įgyvendinimo taisyklių 72 straipsnyje nustatyta procedūra, kuri pagal savo pobūdį yra ikiteisminė, nors suinteresuotajam asmeniui ji nėra privaloma.

37. Kiek tai susiję su šios procedūros poveikiu SESV 263 straipsnio šeštoje pastraipoje numatytiems ieškinių pateikimo terminui, manau, kad pasinaudojus ikiteisimine ginčų nagrinėjimo procedūra ieškinio pareiškimo terminas turi būti išsaugotas. Skirtingas aiškinimas prieštarautų ikiteisminės procedūros siekiamam tikslui. Tas pats pasakytina apie kai kurių valstybių narių administracinėje teisėje įtvirtintą principą, pagal kurį administracinį skundą galima pateikti dėl visų administracinių sprendimų, o jo pateikimas, su sąlyga, kad buvo laikytasi ieškinio pareiškimo teisme termino, nutraukia šio termino eigą⁸.

38. Šiuo motyvu taip pat grindžiama teisės aktų leidėjo aiškiai išreikšta nuostata dėl Europos Sąjungos pareigūnų tarnybos nuostatų⁹ 90 ir 91 straipsniuose numatytos privalomos ikiteisminės skundų teikimo procedūros, pagal kurią ieškinio pareiškimo terminas skaičiuojamas nuo tos dienos, kai įteikiamas sprendimas atmesti skundą.

39. Be to, pagal suformuotą Teisingumo Teismo jurisprudenciją administracinis skundas ir sprendimas jį atmesti laikomi kompleksinio pobūdžio ikiteisminės procedūros dalimi. Tokiomis aplinkybėmis ieškinyje dėl panaikinimo, nors formaliai pareikštas dėl sprendimo atmesti skundą, lemia tai, kad teismas nagrinėja bylą dėl asmens nenaudai priimto akto, dėl kurio buvo pateiktas skundas¹⁰. Ieškinyje laikomas priimtiniu, nesvarbu, ar jis pareikštas dėl sprendimo, dėl kurio buvo pateiktas skundas, ar dėl sprendimo atmesti skundą, jei skundas pateiktas ir ieškinyje pareiškiamas per nustatytus terminus¹¹.

40. Manau, kad šie argumentai lygiai taip pat taikomi ir Įgyvendinimo taisyklių 72 straipsnyje nustatyti skundų teikimo procedūrai.

41. Vis dėlto Parlamentas pažymi, kad, priešingai nei Europos Sąjungos pareigūnų tarnybos nuostatų 90 ir 91 straipsniuose nustatytos privalomos skundo procedūros atveju, Įgyvendinimo taisyklių 72 straipsnyje numatyto skundo pateikimas nėra privalomas, o taip pat nenustatytas skundo išnagrinėjimo terminas, ribojantis administracijos veiksmus.

7 1986 m. gegužės 7 d. Sprendimas *Rihoux ir kt. / Komisija* (52/85, EU:C:1986:199, 12 punktas).

8 Dėl Prancūzijos teisės žr. *Code des relations entre le public et l'administration* (Visuomenės santykių su administracija kodeksas) L. 411-2 straipsnį, pagal kurį „dėl visų administracijos sprendimų ir per nustatytą ieškinio pareiškimo teisme terminą gali būti pateiktas vidaus administracinis skundas arba skundas pagal hierarchiją aukštesnei institucijai, o jo pateikimas nutraukia minėto termino eigą“.

9 Europos Sąjungos pareigūnų tarnybos nuostatai, patvirtinti 1968 m. vasario 29 d. Tarybos reglamentu (EEB, Euratomas, EAPB) Nr. 259/68, nustatančiu Europos Bendrijų pareigūnų tarnybos nuostatus ir kitų Europos Bendrijų tarnautojų įdarbinimo sąlygas bei Komisijos pareigūnams laikinai taikomas specialias priemones (OL L 56, 1968, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 1 sk., 2 t., p. 5).

10 1989 m. sausio 17 d. Sprendimas *Vainker / Parlamentas* (293/87, EU:C:1989:8, 7 ir 8 punktai) ir 1989 m. vasario 14 d. Sprendimas *Bossi / Komisija* (346/87, EU:C:1989:59, 9 ir 10 punktai). Šios taisyklės išimtis siejama su prielaida, kad skundo atmetimo pasekmės skiriasi nuo akto, dėl kurio pateiktas skundas, pasekmių (žr. 2011 m. rugsėjo 21 d. Sprendimą *Adjemian ir kt. / Komisija*, T-325/09 P, EU:T:2011:506, 32 punktas).

11 1989 m. sausio 26 d. Sprendimas *Koutchoumoff / Komisija* (224/87, EU:C:1989:38, 7 punktas) ir 2011 m. rugsėjo 21 d. Sprendimas *Adjemian ir kt. / Komisija* (T-325/09 P, EU:T:2011:506, 33 punktas).

42. Nemanau, kad šis skirtumas svarbus nagrinėjamoje byloje. Išankstinės administracinės teisių gynimo priemonės grindžiamos ta pačia logika kaip kiekviena ikiteisminė procedūra, nesvarbu, ar jos privalomos, ar neprivalomos. Be to, nors terminas, per kurį administracija turi išnagrinėti skundą, nenustatytas, reikia pažymėti, kad tokio termino nustatymas laikytinas būtina garantija privalomo administracinio skundo atveju, nes dėl administracijos neveikimo gali būti sukeltos kliūtys laiku pareikšti ieškinį teisme. Tačiau jei administracinė procedūra neprivaloma, nekyla pavojaus, kad nenustačius išnagrinėjimo termino bus apribota galimybė kreiptis į teismą, nes bet kuriuo momentu skundą teikiantis asmuo gali atsisakyti tęsti administracinę procedūrą ir pareikšti ieškinį teisme.

43. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, manau, kad Įgyvendinimo priemonių 72 straipsnį reikia aiškinti taip, kad SESV 263 straipsnio šeštoje pastraipoje įtvirtintas ieškinio dėl panaikinimo pareiškimo terminas nutraukiamas, kai pateikiamas administracinis skundas dėl asmens nenaudai priimto akto, su sąlyga, kad buvo laikomasi skundui pateikti nustatyto termino arba, jei pastarojo nenustatyta, ieškinio pareiškimo termino¹². Terminas prasideda iš naujo nuo tos dienos, kai įteikiamas sprendimas atmesti skundą.

44. Po šios administracinio skundo procedūros pareiškus ieškinį dėl panaikinimo, teismas nagrinėja bylą dėl asmens nenaudai priimto akto, dėl kurio buvo pateiktas skundas. Kaip Teisingumo Teismas jau nurodė sprenddamas dėl Pareigūnų tarnybos nuostatų 90 ir 91 straipsniuose numatytos skundų teikimo procedūros¹³, šis teiginys galioja ir tada, jei ieškinys formaliai pareikštas dėl sprendimo atmesti skundą.

45. Be to, jei Parlamento narys, užuot pateikęs skundą arba užuot palaukęs, kol baigsis skundo nagrinėjimo procedūra, Bendrajam Teismui pareiškia ieškinį dėl panaikinimo, laikytina, kad jis atsisako naudotis šia išankstine procedūra. Tokią išvadą galima daryti atsižvelgiant į neprivalomą šioje byloje nagrinėjamos skundų teikimo procedūros pobūdį; ja naudotis arba nesinaudoti suinteresuotasis asmuo gali savo nuožiūra. Taigi manęs neįtikina Bendrojo Teismo sprendime byloje *Le Pen / Parlamentas*¹⁴ pasirinkta pozicija.

46. Kadangi skundžiama nutartis netiesiogiai grindžiama motyvu, kad pateikus skundą pagal Įgyvendinimo taisyklių 72 straipsnį, ieškinio dėl ginčijamo sprendimo pareiškimo terminas nenutrauktas, šioje nutartyje padaryta teisės klaida.

47. Taigi manau, kad, nesant reikalingumo nagrinėti kitų apeliacinio skundo pagrindų, reikia pripažinti pagrįstomis abi šio pagrindo dalis ir panaikinti skundžiamą nutartį.

Dėl panaikinimo pasekmių

Bendrosios pastabos

48. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 61 straipsnyje nustatyta, kad jei Teisingumo Teismas panaikina Bendrojo Teismo sprendimą, jis gali pats paskelbti galutinį sprendimą, jeigu toje bylos stadijoje tai galima daryti, arba grąžinti bylą Bendrajam Teismui.

49. Nagrinėjamu atveju manau, kad Teisingumo Teismas turi visą būtiną informaciją, kad priimtų galutinį sprendimą dėl ieškinio priimtumo. Vis dėlto Teisingumo Teismas negali priimti sprendimo dėl jo pagrįstumo, nes skundžiama nutartimi Bendrasis Teismas atmetė ieškinį kaip akivaizdžiai nepriimtina ir nenagrinėjo bylos iš esmės.

¹² Įgyvendinimo taisyklių 72 straipsnio 1 dalyje, kuri nėra svarbi šioje nagrinėjamoje byloje, skundų teikimo terminas nenustatytas.

¹³ Žr. šios išvados 39 punktą.

¹⁴ Žr. šios išvados 31 punktą.

50. Reikia pažymėti, kad neginčijama, jog apeliantas, dėl kurio buvo priimtas ginčijamas sprendimas, turi teisę pareikšti ieškinį pagal SESV 263 straipsnio ketvirtą pastraipą.

51. Vienintelis Parlamento nurodytas nepriimtino pagrindas yra susijęs su ieškinio pareiškimo termino praleidimu.

52. Šiuo klausimu Parlamentas nurodo du argumentus, pirma, dėl termino eigos ir, antra, dėl sprendimo atmesti skundą įteikimo datos.

Dėl termino eigos

53. Pirma, Parlamentas tvirtina, kad tiek, kiek ieškiny yra pareikštas dėl ginčijamo sprendimo, bet ne dėl Biuro sprendimo atmesti skundą, jo pareiškimo terminas turi būti skaičiuojamas nuo tos dienos, kai buvo įteiktas šis pirmasis sprendimas. Vadinasi, kaip teigia Parlamentas, šis terminas praleistas daug mėnesių.

54. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta¹⁵, šiam argumentui negalima pritarti. Iš tikrųjų prasidėjusi ieškinio dėl ginčijamo sprendimo termino eiga buvo nutraukta pateikus administracinį skundą, o visiškai iš naujo jo eiga prasidėjo nuo tos dienos, kai buvo įteiktas Biuro sprendimas atmesti skundą. Šio sprendimo įteikimo data laikytina ta diena, nuo kurios reikia pradėti skaičiuoti ieškinio pareiškimo terminą.

Dėl sprendimo atmesti skundą įteikimo datos

55. Antra, Parlamentas tvirtina, kad net atsižvelgiant į sprendimo atmesti skundą įteikimo dieną, ieškiny laikytinas pareikštu pavėluotai. Kaip teigia Parlamentas, šis sprendimas buvo išsiųstas registruotu laišku su gavimo patvirtinimu; 2015 m. birželio 30 d. pašto paslaugų tarnybos paliko pranešimą apie bandymą tą laišką įteikti. Parlamentas tvirtina, kad atsižvelgiant į tai, jog apeliantas neatvyko atsiimti laiško per įprastą Belgijos pašto tarnybos nustatytą 15 dienų saugojimo laikotarpį, sprendimas turi būti laikomas tinkamai įteiktu 2015 m. liepos 15 d., t. y. minėto saugojimo laikotarpio pabaigos dieną. Parlamentas priduria, kad tai, jog tą dieną, kai paštas paliko pranešimą apie bandymą įteikti laišką, apeliantas jau buvo persikėlęs į užsienį ir nebegyveno nurodytu adresu, neturi reikšmės, nes apeliantas Parlamentui nepranešė apie adresą pasikeitimą.

56. Apeliantas šį argumentą ginčija nurodydamas, kad apie Biuro sprendimą jis pirmą kartą sužinojo 2015 m. rugsėjo 10 d., kai gavo elektroninį laišką, todėl būtent ši data turi būti laikoma įteikimo data.

57. Sprendžiant klausimą dėl Parlamento nurodyto nepriimtino pagrindo, reikia nustatyti, kaip skaičiuotinas ieškinio pareiškimo terminas tuo atveju, kai asmens nenaudai priimtas sprendimas įteikiamas registruotu laišku su gavimo patvirtinimu.

58. Tai yra svarbus procedūrinis klausimas, nes šį sprendimo įteikimo būdą įprastai naudoja institucijos.

59. Primenu, jog SESV 297 straipsnio 2 dalies trečia pastraipa numato, kad apie sprendimus, kuriuose nurodomi jų adresatai, pranešama tiems adresatams ir jie išgalioja nuo tokio pranešimo momento. Šioje nuostatoje įgyvendinamas teisinio saugumo principas, pagal kurį teisėmis ir pareigomis, kylančiomis iš individualaus administracinio akto, negali būti remiamasi prieš jo adresatą tol, kol apie šį aktą jam tinkamai nepranešta¹⁶.

¹⁵ Žr. šios išvados 43 punktą

¹⁶ Žr. generalinio advokato N. Jääskinen išvadą byloje *Seattle Genetics* (C-471/14, EU:C:2015:590, 42 punktas).

60. SESV 263 straipsnio šeštoje pastraipoje numatyta, kad ieškinys dėl panaikinimo turi būti pateiktas per du mėnesius nuo pranešimo apie aktą ieškovui dienos.

61. Pagal suformuotą Teisingumo Teismo jurisprudenciją sprendimas tinkamai įteiktas, kaip tai suprantama pagal SESV 263 straipsnio šestą pastraipą ir 297 straipsnio 2 dalies trečią pastraipą, jeigu jis perduotas jo adresatui ir šis turi galimybę su juo susipažinti¹⁷.

62. Siekiant atitikti šiuos reikalavimus taikoma sprendimo įteikimo tvarka neturi būti pernelyg formali, tačiau kartu turi būti paisoma bendrųjų teisės principų, ypač gero administravimo principo¹⁸.

63. Dėl įteikimo registruotu laišku su gavimo patvirtinimu reikia pažymėti, kad jei siunta gražinama siuntėjui, nes adresatas neatvyko jos atsiimti, akivaizdu, kad adresatui ši siunta nebuvo perduota.

64. Vis dėlto Parlamentas teigia, kad toks įteikimas turi būti laikomas tinkamai įvykdytu, jeigu gavėjo gyvenamosios vietos adresu paliekamas pašto pranešimas, tačiau šis neatvyksta atsiimti siuntos per pašto nustatytą terminą.

65. Šiuo klausimu Parlamentas nurodo Nutartį *AG / Parlamentas*¹⁹, kurioje Tarnautojų teismas nusprendė, kad tai, ar registruotu laišku yra tinkamai įteikiamas sprendimas, siejama su „nacionalinių taisyklių, nustatančių laišku pristatymo tvarką“ laikymusi. Be to, nors konkrečiai nenurodė toje byloje taikytinų nacionalinių taisyklių, Tarnautojų teismas konstatavo, kad jei gavėjas neatvyksta atsiimti registruoto laiško per pašto tarnybų nustatytą terminą, reikia laikyti, kad sprendimas jam tinkamai įteiktas tą dieną, kai baigiasi šis terminas²⁰.

66. Reikia pažymėti, jog kai kurių valstybių narių nacionalinėje teisėje nustatyta prezumpcija, kad, esant tam tikroms sąlygoms, registruotu laišku išsiųstas dokumentas laikomas tinkamai įteiktu, net jeigu gavėjas neatvyksta jo atsiimti. Ypač vykstant civiliniam procesui, galimybė konstatuoti, kad procesinis dokumentas tinkamai įteiktas, leidžia užtikrinti ieškovo teisę į veiksmingą teisminę gynybą, nes jei negalima būtų priimti teismo sprendimo dėl sunkumų, kilusių įteikiant procesinius dokumentus atsakovui, tai galėtų paneigti teisę į teismą²¹. Net ir tuo atveju, kai pagal nacionalinę teisę numatoma tokia prezumpcija, valstybėse narėse skiriasi ja remtis leidžiančios sąlygos²².

67. Mano nuomone, tik teisės aktų leidėjas turi galimybę tokią prezumpciją įtraukti į Sąjungos proceso teisę.

17 1973 m. vasario 21 d. Sprendimas *Europemballage ir Continental Can / Komisija* (6/72, EU:C:1973:22, 10 punktas); 1989 m. gegužės 11 d. Sprendimas *Maurissen ir Union syndicale / Audito Rūmai* (193/87 ir 194/87, nepaskelbtas Rink., EU:C:1989:185, 46 punktas) ir 1989 m. liepos 13 d. Sprendimas *Olbrechts / Komisija* (58/88, EU:C:1989:323, 10 punktas). Taip pat žr. 2014 m. spalio 2 d. Nutartį *Page Protective Services / SEAE* (C-501/13 P, nepaskelbta Rink., EU:C:2014:2259, 30 punktas).

18 Šiuo klausimu žr. 2014 m. liepos 3 d. Nutartį *Vokietija / Komisija* (C-102/13 P, nepaskelbta Rink., EU:C:2014:2054, 32 punktas) ir 2014 m. spalio 2 d. Nutartį *Page Protective Services / SEAE* (C-501/13 P, nepaskelbta Rink., EU:C:2014:2259, 31 punktas).

19 2010 m. gruodžio 16 d. nutartis (F-25/10, EU:F:2010:171, 40 punktas).

20 2010 m. gruodžio 16 d. Nutartis *AG / Parlamentas* (F-25/10, EU:F:2010:171, 44 punktas).

21 2015 m. spalio 21 d. Sprendimas *Gogova* (C-215/15, EU:C:2015:710, 46 punktas).

22 Dėl Lenkijos teisės reikia pažymėti, kad 1960 m. birželio 14 d. *Kodeks postępowania administracyjnego* (Administracinio proceso kodeksas) (1960 m. *Dz. U.* Nr. 30, 168 pozicija; *t.j.* 2016 m. *Dz. U.*, 23 pozicija) 44 straipsnio 1 dalyje numatyta, jog, esant tam tikroms sąlygoms, procesinis dokumentas laikomas tinkamai įteiktu tada, kai baigiasi įgaliotojo pašto paslaugų teikėjo nustatytas 14 dienų saugojimo laikotarpis. Kalbant apie Lietuvos teisę, reikia nurodyti, kad naujos redakcijos Civilinio proceso kodekso, įsigaliojusio 2017 m. liepos 1 d. (CPK, 2016 m. lapkričio 8 d. įstatymo Nr. XII-2751 redakcija), 123 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad laikantis Vyriausybės nustatytos tvarkos procesinis dokumentas laikomas įteiktu praėjus trisdešimčiai dienų nuo pašto pranešimo palikimo adresato deklaruotoje gyvenamojoje vietoje. Kiek man žinoma, Prancūzijos teisėje tokios prezumpcijos nėra; dokumentas negali būti laikomas įteiktu, jeigu registruotu paštu išsiųstas laiškas gražinamas siuntėjui dėl neatvykimo atsiimti (žr. 2014 m. sausio 14 d. *Cour de cassation, 2e civ.*, no 13-10.108; JurisData no 2014-000467). Vokietijos teisėje numatytos išsamios taisyklės, reglamentuojančios skirtingus procesinių dokumentų įteikimo būdus; dėl administracinės procedūros žr. 2005 m. rugpjūčio 12 d. *Verwaltungszustellungsgesetz* 3–5 straipsnius (*BGBI.* 2005 I, p. 2354), o dėl civilinio proceso žr. Civilinio proceso kodekso 171 straipsnį ir 177–181 straipsnius.

68. Atsižvelgiant į teisinio saugumo reikalavimą, kuriuo vadovaujamosi taikant teisės aktuose nustatytus terminus, galimybė įtraukti naują taisyklę dėl individualių sprendimų įteikimo, kuri turėtų teisinių pasekmių nustatant tokių sprendimų įsigaliojimo datą ir skaičiuojant ieškinio pareiškimo terminą, turi būti suteikta tik teisės aktų leidėjui. Tai svarbu dar ir dėl to, kad aptariama prezumpcija turi būti taikoma laikantis iš anksto nustatytų išsamių taisyklių, ypač dėl vienodo termino, kuriam pasibaigus siunta laikoma įteikta, nes pašto tarnybų taikomi terminai skiriasi atsižvelgiant į valstybę, paslaugą ir siuntos rūšį.

69. Be to, reikia pažymėti, kad Parlamento siūlomas plečiamasis individualių sprendimų įteikimo sąlygų aiškinimas pažeistų Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnyje garantuojamą teisę į veiksmingą teisminę gynybą ir *in dubio pro actione* principą, pagal kurį, kilus abejonei, pirmenybę reikia teikti tokiam procesinės teisės nuostatų aiškinimui, pagal kurį suinteresuotieji asmenys nepraranda teisės į veiksmingą teisminę gynybą²³.

70. Taigi, mano nuomone, nesant aiškių nuostatų šiuo klausimu²⁴, Sąjungos institucija neturėtų remtis prezumpcija, kad sprendimas tinkamai įteiktas, jei gavėjas neatvyksta atsiimti registruoto laiško per pašto tarnybų nustatytą terminą.

71. Be to, tokios Sąjungos teisės nuostatos nebuvimo negalima kompensuoti nuoroda į nacionalinę teisę.

72. Reikia pažymėti, kad nei SESV 263 straipsnio šeštoje pastraipoje, nei SESV 297 straipsnio 2 dalyje nėra jokios nuorodos į nacionalinę teisę, kuri leistų nustatyti „pranešimo“ [įteikimo] sąvokos prasmę ar apimtį.

73. Pagal suformuotą Teisingumo Teismo jurisprudenciją tuomet, kai Sąjungos teisės nuostatoje aiškiai nedaroma nuorodos į valstybių narių teisę, ši nuostata visoje Sąjungoje įprastai turi būti aiškinama savarankiškai ir vienodai²⁵. Kiek tai susiję su ieškinių pareiškimo terminais, toks aiškinimas galėtų, be kita ko, leisti išvengti bet kokios diskriminacijos vykdant teisingumą²⁶.

74. Šis reikalavimas dėl autonomiško ir vienodo aiškinimo dar svarbesnis nagrinėjamoje byloje, nes kalbama apie Sąjungos pirminės teisės sąvoką, kuria remiantis nustatoma data, nuo kada kyla institucijų aktų teisinės pasekmės.

75. Nuoroda į nacionalinę teisę pažeistų šį reikalavimą, nes nacionalinės nuostatos labai skiriasi atsižvelgiant tiek į pačią galimybę preziumuoti, kad įteikimas buvo įvykdytas, nors siuntos nepavyko perduoti jos adresatui, tiek į tokios prezumpcijos taikymo sąlygas.

23 2013 m. rugsėjo 26 d. Sprendimas *PPG ir SNF / ECHA* (C-625/11 P, EU:C:2013:594, 33 punktas). Taip pat žr. generalinio advokato M. D. Ruiz-Jarabo Colomer išvadą byloje *Mühlens / VRDT* (C-206/04 P, EU:C:2005:673, 35 punktas); generalinio advokato P. Cruz Villalón išvadą *PPG ir SNF / ECHA* (C-625/11 P, EU:C:2013:193, 82 punktas) ir generalinio advokato M. Campos Sánchez-Bordona išvadą byloje *Nissan Jidosha / EUIPO* (C-207/15 P, EU:C:2016:190, 66 punktas).

24 Taigi, pavyzdžiui, pagal suformuotą Bendrojo Teismo jurisprudenciją įteikimas ieškovo atstovams prilygsta įteikimui adresatui, tik tuo atveju, jeigu tokia įteikimo forma aiškiai numatyta teisės aktuose arba šalių susitarime (2014 m. lapkričio 5 d. Sprendimas *Mayaleh / Taryba* (T-307/12 ir T-408/13, EU:T:2014:926, 74 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija). Įteikimui registruotu laišku nustatytas specialias taisykles taiko, pavyzdžiui, Europos Sąjungos intelektinės nuosavybės tarnyba, kaip nustatyta 1995 m. gruodžio 13 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 2868/95, skirto įgyvendinti Tarybos reglamentą (EB) Nr. 40/94 dėl Bendrijos prekių ženklo (OL L 303, 1995, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 1 t., p. 189), 62 taisyklės 3 dalyje.

25 2015 m. spalio 15 d. Sprendimas *Axa Belgium* (C-494/14, EU:C:2015:692, 21 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

26 Šiuo klausimu žr. 1985 m. lapkričio 26 d. Sprendimą *Cockerill-Sambre / Komisija* (42/85, EU:C:1985:471, 10 punktas) ir 2014 m. sausio 29 d. Nutartį *Gbagbo / Taryba* (C-397/13 P, nepaskelbta Rink., EU:C:2014:46, 7 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

76. Be to, kadangi Parlamentas tvirtina, kad galėjo pagrįstai kliautis administraciniame skunde apeliando nurodytu adresu Belgijoje, visų pirma reikia pažymėti, jog, kiek man žinoma, nėra jokios konkrečios teisės nuostatos, reikalaujančios, kad atitinkamos skundų nagrinėjimo procedūros šalys institucijai praneštų apie pasikeitusį adresą²⁷. Parlamentas taip pat nenurodo, kad apeliantą informavo apie tokią galimą pareigą. Antra, net darant prielaidą, kad tokia pareiga egzistuoja, Parlamentas nenurodo jokios teisės nuostatos, kurioje būtų konkrečiai nurodytos tokios informacijos nepateikimo teisinės pasekmės. Šiomis aplinkybėmis man atrodo, kad nuorodos į nacionalinę teisę nepakanka, nes valstybėse narėse taikomos skirtingos nuostatos. Be kita ko, reikėtų išsiaiškinti, ar taikytina nacionalinė tvarka turi būti nustatyta pagal Belgijos, ar pagal tos valstybės, kurioje įteikimo momentu buvo apeliando nuolatinė gyvenamoji vieta, teisę. Bet kuriuo atveju, nors apeliantas Parlamentui nepranešė apie po skundo pateikimo pasikeitusį adresą, svarbu paminėti, kad skunde jis taip pat nurodė savo elektroninio pašto adresą ir telefono numerį, kurie, kaip jis teigia, nepasikeitė.

77. Tuo remiantis darytina išvada, kad priešingai, nei teigia Parlamentas, Biuro sprendimas atmesti apeliando skundą negali būti laikomas įteiktu 2015 m. liepos 15 d.

78. Dėl šio sprendimo įteikimo datos reikia pažymėti, kad šalis, kuri remiasi ieškinio pareiškimo termino praleidimu, turi pateikti įrodymų dėl datos, kada sprendimas įteiktas adresatui²⁸.

79. Taigi, kadangi Parlamentas kitokių įrodymų nepateikė, reikia konstatuoti, kad Biuro sprendimas apeliantui įteiktas 2015 m. rugsėjo 10 d. elektroniniu laišku.

80. Reikia pažymėti, kad apeliantas Parlamentui nurodė savo elektroninio pašto adresą, be kita ko, 2015 m. vasario 2 d. skunde, o šalys netiesiogiai pritarė tokiam komunikacijos būdai. Atsiliepime į apeliacinį skundą pats Parlamentas nurodė, kad aptariamą elektroninį laišką išsiuntė siekdamas laikytis gero administravimo principo. Be to, kadangi apeliantas nedelsdamas patvirtino elektroninio laiško gavimą, negalima teigti, kad jis siekė piktnaudžiauti sprendimo įteikimo tvarka.

81. Atsižvelgiant į tai, kad sprendimas atmesti skundą buvo įteiktas 2015 m. rugsėjo 10 d., ieškinio dėl ginčijamo sprendimo, dėl kurio buvo pateiktas šis skundas, pareiškimo terminas baigėsi 2015 m. lapkričio 20 d. Todėl 2015 m. lapkričio 4 d. pareikštas ieškinys nėra pavėluotas.

82. Atsižvelgdamas į visas šias pastabas manau, kad reikia panaikinti skundžiamą nutartį, atmesti Parlamento nurodytą nepriimtino pagrindą ir grąžinti bylą Bendrajam Teismui, kad jis priimtų sprendimą dėl esmės.

Išvada

83. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui patenkinti apeliacinį skundą, panaikinti 2016 m. balandžio 19 d. Nutartį LL / *Parlamentas* (T-615/15, nepaskelbta Rink., EU:T:2016:432) ir grąžinti bylą Bendrajam Teismui, atidedant klausimo dėl bylinėjimosi išlaidų nagrinėjimą.

²⁷ Pavyzdžiui, pagal Lenkijos teisę administracija privalo informuoti šalį arba jos atstovą apie Administracinio proceso kodekso 41 straipsnio 1 dalyje numatytą teisinę prievolę pranešti apie bet kokį adreso pakeitimą ir atkreipti dėmesį į galimas to paties straipsnio 2 dalyje numatytas nepanešimo pasekmes, kai įteikiami procesiniai dokumentai. Žr. Administracinio proceso kodekso 41 straipsnio 1 ir 2 dalis (*Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego*, Dz.U. 1960 Nr 30, poz. 168t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 23).

²⁸ 1989 m. liepos 13 d. Sprendimas *Olbrechts / Komisija* (58/88, EU:C:1989:323, 10 punktas).